

ДЕТЕРМІНАНТИ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СУЧАСНИХ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК ПЕРІОДУ РАНЬОЇ ДОРОСЛОСТІ

Hryniv O.M. Determinants of psychological well-being of modern men and women during early adulthood / O.M. Hryniv // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 29. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2015. – P. 184–195.

О.М. Гринів. Детермінанти психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості. У статті представлено показники основних сфер реалізації особистості в ранній дорослості; означено перелік найбільш значущих соціально-психологічних детермінант психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок, серед яких: «рівень освіти», «сімейний стан» та «місце проживання». Проведено порівняльний аналіз впливу виявлених детермінант на основні параметри психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості.

Досліджено, що у чоловіків та жінок із вищою освітою краща осмисленість власного життя. Встановлено статистично значущий вплив рівня освіти на більшість шкал психологічного благополуччя жінок. Для чоловіків більш вагомим виявився фактор сімейного стану. Результати кількісного та якісного аналізу методик свідчать про кращу компетентність одружених чоловіків із різноманітних життєвих питань, позитивне ставлення до себе, свого минулого, а також вищу здатність до налагодження відносин з близькими. Для жінок фактор «сімейного стану» має тісний зв'язок з «рівнем освіти» та «місцем проживання». Так, найвищі показники виявлено в одружених жінок, які проживають в місті та мають вищу освіту, тоді як найнижчі – в одружених жінок з середньою освітою, що проживають у селі. Встановлено, що фактор «місця проживання» має найбільш значущий вплив для загального рівня психологічного благополуччя молодих жінок. Обмежені можливості самореалізації, наявність додаткових побутових навантажень негативно позначаються на психологічному благополуччі сільських мешканок. Тоді як нижчі показники психологічного благополуччя чоловіків, що проживають у містах, пов'язаний із впливом гендерних стереотипів, наявністю більш високих вимог оточуючого світу тощо.

Ключові слова: психологічне благополуччя, чинники психологічного благополуччя, сучасні чоловіки, сучасні жінки, рання дорослість.

О.М. Грынив. **Детерминанты психологического благополучия современных мужчин и женщин периода ранней взрослости.** В статье представлены показатели основных сфер реализации личности в ранней взрослости. Обозначено перечень наиболее значимых социально-психологических детерминант психологического благополучия современных мужчин и женщин, среди которых: «уровень образования», «семейное положение» и «место жительства». Проведен сравнительный анализ влияния выявленных детерминант на основные параметры психологического благополучия современных мужчин и женщин периода ранней взрослости.

Доказано, что у мужчин и женщин с высшим образованием лучшая осмысленность собственной жизни. Установлено статистически значимое влияние уровня образования на большинство шкал и общий уровень психологического благополучия женщин. Для мужчин более весомым оказался фактор семейного положения. Результаты количественного и качественного анализа методик свидетельствуют о большей компетентности женатых мужчин из различных жизненных вопросов, их положительном отношении к себе, своему прошлому, а также более высокой способности к налаживанию отношений с близкими. Для женщин фактор «семейного положения» имеет тесную связь с «уровнем образования» и «местом жительства». Так, самые высокие показатели выявлены у замужних женщин, проживающих в городе и имеющих высшее образование, в то время как самые низкие – у замужних женщин со средним образованием, проживающих в селе. Установлено, что фактор «места жительства» имеет наиболее значимое влияние для общего уровня психологического благополучия молодых женщин. Ограниченные возможности самореализации, наличие дополнительных бытовых нагрузок негативно сказываются на психологическом благополучии сельских жительниц. Тогда как более низкие показатели психологического благополучия мужчин, проживающих в городах, связаны с влиянием гендерных стереотипов, наличием высоких требований окружающего мира и т. п.

Ключевые слова: психологическое благополучие, факторы психологического благополучия, современные мужчины, современные женщины, ранняя взрослость.

Постановка проблеми. Метою життя людини є досягнення благополуччя у різних його проявах. Психологічне благополуччя, як складний багатоплановий феномен, на який впливають різноманітні внутрішні та зовнішні чинники [1], [2], [3], є найважливішим показником якості життя людини. Означення факторів психологічного благополуччя є важливим для повноцінного розуміння проблеми, розробки диференційованих підходів

до аналізу психологічного благополуччя, побудови практичних програм психологічної допомоги особистості тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У літературі знаходимо різноманітні напрямки дослідження психологічного благополуччя особистості. Це, зокрема, дослідження сутності поняття психологічного благополуччя, загальних факторів психологічного благополуччя (D. Carol., M. Norman, A. Patricio, R. Ryan, C. Ruff,); взаємозв'язків здоров'я та психологічного благополуччя (G. Morgan, M. Ryan); крос-культурні дослідження психологічного благополуччя (H. Frost, K. Minyard) тощо.

Аналіз літературних джерел показав, що, залежно від соціокультурного середовища, гендерних і вікових особливостей досліджуваних, актуальних задач їх розвитку тощо, будуть змінюватися та ключові детермінанти психологічного благополуччя. Це спонукало нас чітко окреслити власну дослідницьку мету та проаналізувати особливості психологічного благополуччя особистості у період ранньої дорослості [3], [4], [5]. На основі результатів власних емпіричних досліджень та робіт сучасних дослідників з окресленої проблематики (Е. Кологривова, V. Schaick, L. Anne, S. Stephens), ми сформуваємо напрямок подальших наукових пошуків.

Мета представленої роботи – проаналізувати значущі соціально-психологічні детермінанти психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості.

Реалізація мети роботи передбачає виконання наступних **завдань**.

1. Означити значущі соціально-психологічні детермінанти психологічного благополуччя особистості в ранній дорослості та здійснити їх аналіз.

2. Порівняти вплив соціально-психологічних детермінант на психологічне благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості.

Виклад основного матеріалу. Для вирішення поставлених завдань було застосовано авторський блок психодіагностичних методів, серед яких: авторська анкета «Мое минуле, теперішнє і майбутнє» (її мета – виявлення загальних даних про досліджуваних: вік, стать, освіта, сімейний стан, місце проживання тощо, важливих біографічних характеристик досліджуваних); методика К. Ріфф «Шкали психологічного благополуччя» в адаптації Т. Шевеленкової, П.Фесенко – для визначення загального рівня та складових психологічного благополуччя різних груп досліджуваних [1]; тест сенсожиттєвих орієнтацій («СЖО») А. Ле-

онтъева [7], з метою виявлення рівня осмисленості респондентами їх життєвого шляху; авторський опитувальник «Життєві завдання», що дозволяє емпірично дослідити задачі, даності та ресурси життєвого шляху сучасних чоловіків і жінок у період ранньої дорослості [5] та є базою для інтерпретації результатів дослідження; бесіда і структуроване інтерв'ю з респондентами, які дозволяють отримати додаткову інформацію про самого співбесідника, його ставлення до дослідження. Для статистичної обробки даних, їх кількісного та якісного аналізу використано методи якісного аналізу результатів (контент-аналіз, науковий синтез), графічні та статистичні методи (зокрема, аналіз середніх значень, однофакторний дисперсійний аналіз) [8].

Вибірка дослідження формувалася методом рандомізації, кількість досліджуваних становить 318 осіб, з яких – 168 жінок та 150 чоловіків, віком від 20 до 25 років. Так, серед досліджуваних 62 % чоловіків та 56 % жінок – мешканці міст, 38 % чоловіків та 44 % жінок – сільські жителі. Неодруженими є 82 % чоловіків та 70 % жінок вибірки, одруженими – 18 % чоловіків та 30 % жінок. Освіта середньо-спеціальна та незакінчена вища у 54 % чоловіків та 59 % жінок, вища – 46 % чоловіків та 41 % жінок. У вибірці представлено більш ніж 10 різноманітних професій (зокрема, фізики, математики, медики, соціальні педагоги, військові, дизайнери, артисти, перукарі тощо, а також жінки, що перебувають у декретній відпустці, та безробітні) зі збереженням балансу природничих та гуманітарних спеціальностей. На даний час усі респонденти проживають у західних регіонах України.

Базовими характеристиками, зручними для представлення результатів, є параметри, складові психологічного благополуччя, виділені автором методики «Шкали психологічного благополуччя» К. Ріфф [1]. До них належать: «позитивні відносини з оточуючими», «автономія», «управління середовищем», «особистісне зростання», «цілі в житті та «самоприйняття» [1; 2], базуючись на яких, представлятимемо аналіз результатів емпіричного дослідження.

Класичні та сучасні дослідження ранньої дорослості доводять, що основними напрямками розвитку особистості в цей період є професійна та родинна сфери [4], [5], [9]. Продуктивність особистості в цих сферах має суттєвий вплив на її психологічне благополуччя [4]. Опираючись на такі дослідження, ми здійснили спробу операціоналізувати детермінанти психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості. У результаті було отримано перелік найбільш значущих

соціально-психологічних детермінант, серед яких: «рівень освіти», «сімейний стан» і «місце проживання» досліджуваних.

Загальною тенденцією сьогодення часу у сфері професійного становлення є здобуття вищої освіти. Тому спершу ми вирішили з'ясувати, яким чином, наявність вищої освіти впливає на психологічне благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості. У результаті дисперсійного однофакторного аналізу, виявлено, що рівень освіти має неоднозначний вплив на психологічне благополуччя сучасних чоловіків і жінок. Встановлено статистично достовірний вплив рівня освіти на психологічне благополуччя жінок ($F=23,2181$, $p<0,01$), $R^2=0,065999$ (6,6%). Але немає можливості однозначно стверджувати про наявність такого зв'язку в чоловіків ($F=0,749543$, $p>0,05$), $R^2=0,011455$ (1,1%).

Порівняльний аналіз середніх значень результатів жінок за шкалами та загальним рівнем психологічного благополуччя показав, що рівень психологічного благополуччя жінок із вищою освітою вищий від рівня психологічного благополуччя жінок з середньою спеціальною чи незакінченою вищою майже за усіма шкалами (окрім «автономії», де різниця є незначною). Дисперсійний аналіз підтвердив достовірно значущий вплив рівня освіти на такі шкали психологічного благополуччя жінок: «управління середовищем» ($F=25,07982$, $p<0,01$), $R^2=0,13057$ (13%); «позитивні відносини з оточуючими» ($F=23,93287$, $p<0,01$), $R^2=0,125347$ (12%); «цілі в житті» ($F=13,2049$, $p<0,01$), $R^2=0,073277$ (7%); «особистісне зростання» ($F=12,69781$, $p<0,01$), $R^2=0,070662$ (7%); «самоприйняття» ($F=5,807376$, $p<0,05$), $R^2=0,073277$ (7%). Отримані результати свідчать про вагомий роль вищої освіти для психологічного благополуччя жінок періоду ранньої дорослості. Підтвердженням значущості фактора «рівень освіти» є також результати методики «СЖО» О. Леонтєва [7], згідно яких жінки із вищою освітою володіють більшою свободою вибору, краще контролюють своє життя та почувують себе більш впевнено.

На відміну від жінок, у чоловіків із вищою освітою та без її наявності, різниця у результатах середніх значень є незначною. Найбільш помітні відмінності у чоловіків із вищою та середньою освітою наявні за шкалою «автономія» (вищі у чоловіків з середньою освітою). Однофакторний дисперсійний аналіз за вказаною шкалою дав наступні статистично значущі результати: $F=9,936273$, $p<0,01$, $R^2=0,062517$ (6,3%), що підтверджують вплив рівня освіти на рівень «автономії» у чоловіків. Згідно

отриманих результатів, чоловіки з вищою освітою менш автономні та більш заклопотані очікуваннями й оцінками інших людей. В основному, це дещо старші за віком чоловіки, а отже ті, які мають більше обов'язків та обмежень, вирішують ряд задач, з якими ще не стикаються чоловіки, що перебувають у процесі здобуття освіти (це, зокрема, професійна реалізація, турбота про власну сім'ю тощо), а тому і рівень їх автономії є дещо нижчим.

За результатами методики «СЖО» О. Леонтєва, у чоловіків із вищою освітою вищі показники осмисленості власного життєвого шляху. Найбільш помітна різниця за шкалою «цілі в житті» (різниця 7,3%) свідчить про більші амбіції таких чоловіків, спрямованість у майбутнє. А тому припускаємо, що наявність чи відсутність вищої освіти стане вагомим чинником психологічного благополуччя чоловіків у майбутньому.

Ще одне важливе завдання досліджуваного періоду – це пошук партнера і створення власної сім'ї [5], [9]. Практика показує, що сучасні чоловіки та жінки в першу чергу намагаються здобути освіту, працевлаштуватися, вирішити ряд економічних і побутових питань. А тому період побудови сім'ї став пізнішим. Так, багато молодих людей, які ідентифікують себе як пару чи навіть проживають разом, не поспішають укласти сімейний союз. Це, з одного боку, ускладнює процес дослідження (виникає питання, кого вважати сім'єю). А з другого боку, припускаємо, що прийняття рішення офіційного оформлення відносин між партнерами потребує тих якостей, які мають зв'язок з психологічним благополуччям особистості. Водночас розуміння партнерами власної пари як постійного союзу, що має свої перспективи, також не може не впливати на відносини, особистісне та сімейне благополуччя партнерів. Тому аналізу підлягає психологічне благополуччя одружених та неодружених чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості.

Згідно результатів однофакторного дисперсійного аналізу, сімейний стан частково впливає на рівень психологічного благополуччя обох статей ($F=3,888477$, $p<0,01$, $R^2=0,024796$ (2,5%) у чоловіків та $F=0,086903$, $p<0,01$, $R^2=0,00052$ (0,05%) у жінок). Додатковий розподіл результатів досліджуваних показав, що серед чоловіків з низьким та середнім рівнем психологічного благополуччя у ранній дорослості переважають неодружені (70%), тоді як більше половини чоловіків з високим рівнем психологічного благополуччя – це одружені чоловіки (57%). У жінок зберігається тенденція до збільшення частини одружених серед тих, у кого високий рівень психологічного благополуччя, проте різниця є менш помітною.

Значні відмінності ($\geq 5\%$) у результатах одружених (вищі результати) та неодружених (нижчі результати) чоловіків наявні за 4-ма шкалами: «позитивні відносини з оточуючими», «управління середовищем», «цілі в житті» та «самоприйняття». Отримані результати свідчать про кращу осмисленість життя одруженими чоловіками, їхню більшу компетентність з життєвих питань, позитивне відношення до себе, свого минулого, а також вищу здатність до налагодження відносин із близькими. Вплив сімейного стану на більшість вищезазначених шкал підтверджують також результати однофакторного дисперсійного аналізу. Достовірний статистично значущий зв'язок спостерігаємо за шкалами «управління середовищем» ($F=7,685209$, $p<0,01$), $R^2=0,049049$ (5%), «самоприйняття» ($F=7,197259$, $p<0,01$), $R^2=0,046078$ (4,6%), «цілі в житті» ($F=5,373304$, $p>0,01$), $R^2=0,034807$ (3,5%). Вищезазначені параметри психологічного благополуччя відображають ті якості, які формуються в парі, а також ті, які сприяють налагодженню взаємостосунків і відіграють важливу роль у створенні благополучної сім'ї молодими чоловіками.

Підтвердженням та доповненням результатів методики «Шкали психологічного благополуччя» є результати методики «СЖО» А. Леонт'єва, згідно якої в одружених чоловіків вищі показники «осмисленості життя» (різниця 4,7%), «результату життя» (різниця 6%), «керованості життям» (6%), «цілей в житті» (різниця 5,5%). На наш погляд, більш висока осмисленість власного життя, достатня свобода вибору, наявність позитивних очікувань від майбутнього тощо це перередусім не ті якості, що сформувались в умовах новоствореної сім'ї, а ті, що були сформовані раніше і стали каталізаторами та фасилітаторами процесу прийняття молодими чоловіками рішення про одруження та готовності взяття на себе додаткової відповідальності.

Різниця середніх значень у групах одружених та неодружених жінок не є значною (різниця $\leq 3\%$). За результатами методики «СЖО» О. Леонт'єва, показники в одружених та неодружених жінок також майже не відрізняються (різниця між шкалами становить від 0% до 1,4%). Деяко вищими в одружених є «процес життя» (1,4%), «цілі в житті» (1%), «результат життя» (0,4%). Однакові результати за шкалою «локус контролю-Я» (0%) та «керованість життям» (різниця лише 0,5%). Такі результати є нетривіальними і такими, що не підтвердили нашої гіпотези. Проте більш глибокий аналіз проблеми показав, що додатковий вплив на психологічне благополуччя одружених та неодружених жінок періоду ранньої дорослості мають фактори «рівень освіти»

та «місце проживання». Зокрема, найнижчими виявились середні показники методик в одружених сільських мешканок, а найвищими – в одружених жінок, які проживають в місті. Так як серед одружених сільських мешканок більше тих, хто не здобув вищої освіти (близько 70%), а у більшості одружених жінок з міста (75%) вища освіта наявна, спостерігаємо, як на загальний результат накладаються різноманітні значущі соціально-психологічні фактори. Це вказує на те, що проблема впливу сімейного стану на психологічне благополуччя жінок періоду ранньої дорослості є складною і потребує окремого дослідження.

Подальший аналіз детермінант психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості здійснено з метою визначення значущості фактора «місця проживання». У результаті дисперсійного однофакторного аналізу встановлено, що місце проживання має неоднозначний вплив на психологічне благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості. Встановлено статистично значущий вплив місця проживання на рівень психологічного благополуччя жінок ($F=13,27547$, $p<0,01$), $R^2=0,074$ (7,4%), проте у чоловіків такий зв'язок майже не виражений ($F=2,05761$, $p>0,05$), $R^2=0,014$ (1,4%).

Порівняльний аналіз середніх значень результатів за шкалами та загальним рівнем психологічного благополуччя показав, що загалом рівень психологічного благополуччя жінок, які проживають в місті, є вищим. Найбільші відмінності (різниця $\geq 5\%$) у результатах жінок з міста та села виявлено за шкалами «позитивні відносини з оточуючими», «автономія» «особистісне зростання» та самоприйняття». Дисперсійний аналіз також підтвердив достовірну значущість впливу місця проживання на вищезазначені шкали у жінок: «самоприйняття» ($F=20,05013$, $p<0,01$), $R^2=0,107191$ (10,7%); «особистісне зростання» ($F=12,87643$, $p<0,01$), $R^2=0,071585$ (7,2%); «позитивні відносини з оточуючими» ($F=10,13129$, $p<0,01$), $R^2=0,057196$ (5,7%); «автономію» ($F=6,905098$, $p<0,01$), $R^2=0,039706$ (4%).

Як з'ясувалося у процесі бесід та інтерв'ю, такі результати пов'язані з умовами життя жінок у селі, де на них накладаються більше навантажень і домашніх обов'язків, а можливостей професійної реалізації та особистісного зростання є менше. Водночас, у міських мешканок більше вільного часу, щоб доглядати за собою, дбати про свою зовнішність, що є вагомим фактором психологічного благополуччя, зокрема, чинником самоприйняття молоді жінки. Місто також дає більше можливостей жінці

зберігати дещо відсторонені, але позитивно забарвлені стосунки, проявляти самостійність та свободу дій, яких часто не вистачає сільським мешканкам.

Згідно результату тесту «СЖО» О. Леонтєва, у жінок, які проживають в місті, вищі показники осмисленості життя (різниця ОЖ – 4,1%). Такі жінки сприймають своє життя як більш емоційно насичене та цікаве. У них вищі показники за шкалою «цілі в житті» (різниця 5%), більша задоволеність процесом життя (різниця 4,3%), краще сформована здатність вільно приймати рішення і втілювати їх у життя (різниця за шкалою «керіваність життям» – 5,4%).

Результати середніх значень за шкалами психологічного благополуччя чоловіків, які мешкають в місті, та чоловіків, які проживають у селі, загалом, відрізняються мало (різниця $\leq 2,5\%$). Значущі відмінності простежуємо тільки за шкалою «самоприйняття» (різниця $\geq 5\%$). Вплив місця проживання на рівень «самоприйняття» у чоловіків підтверджують результати дисперсійного аналізу ($F=7,136313$, $p<0,01$), $R^2=0,045706$ (4,6%). Аналіз бесід та інтерв'ю вказує на те, що нижчий рівень самоприйняття у міських жителів зумовлений впливом гендерних стереотипів, конкуренцією, а отже, і більш низькою оцінкою чоловіками власних досягнень.

Висновки. 1. Відповідно до основних напрямків розвитку особистості періоду ранньої дорослості, найбільш суттєвий вплив на психологічне благополуччя має продуктивність реалізації особистості у професійній та родинній сферах. Процес операціоналізації різноманітних показників вищезазначених сфер дозволив означити перелік пов'язаних з ними найбільш значущих соціально-психологічних детермінант психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок у ранній дорослості. Ними стали: «рівень освіти», «сімейний стан» та «місце проживання» досліджуваних.

2. Встановлено, що жінки з вищою освітою більш задоволені власним минулим і теперішнім, ставлять продуктивніші цілі на майбутнє та здатні краще контролювати власне життя, ніж жінки з середньою освітою. У чоловіків із вищою освітою більш сформована здатність до цілепокладання та вищі показники осмисленості власного життєвого шляху, а тому припускаємо, що «рівень освіти» стане вагомим фактором їх психологічного благополуччя в майбутньому.

3. Вагомий вплив «сімейного стану» характерний для психологічного благополуччя чоловіків періоду ранньої дорослос-

ті. Результати кількісного та якісного аналізу методик свідчать про кращу осмисленість життя одруженими чоловіками, їхню компетентність з різноманітних життєвих питань, позитивне відношення до себе, свого минулого, а також вищу здатність до налагодження відносин з близькими. Для жінок фактор «сімейного стану» має тісний зв'язок з «рівнем освіти» та «місцем проживання». Найвищі показники наявні в одружених жінок, які проживають в місті та мають вищу освіту, тоді як найнижчі – в одружених жінок із середньою освітою, що проживають у селі.

4. Фактор «місця проживання» має значущий вплив для загального рівня психологічного благополуччя молодих жінок. Обмежені можливості самореалізації, наявність додаткових побутових навантажень негативно позначаються на психологічному благополуччі сільських мешканок. Водночас, результати чоловіків за фактором «місця проживання» відрізняються мало. Деяко нижчі показники шкали «самоприйняття» у міських жителів зумовлені впливом соціальних установок, гендерних стереотипів.

Означення найбільш значущих соціально-психологічних детермінант і встановлення рівня їх впливу на психологічне благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості є основою для подальшої побудови практичних програм психологічної допомоги особистості.

Список використаних джерел

1. Ryff C. The stryctyre of psyhological well-being revisited / C. Ryff // Journal of Personaliti and Sociol Psychology. – 1995. – V.69. – P. 719–727.
2. Шевеленкова Т.Д. Психологическое благополучие личности / Т.Д. Шевеленкова, Т.П. Фесенко // Психологическая диагностика. – 2005. – №3. – С. 95–121.
3. Гринів О. Аналіз підходів до дослідження психологічного благополуччя особистості / О. Гринів; ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» // Збірник наукових праць : філософія, соціологія, психологія. – 2014. – Т.19, №1. – С. 25–34.
4. Гринів О.М. Конструктивне подолання життєвих криз як детермінанта психологічного благополуччя особистості в ранній дорослості / О.М. Гринів // Психологія особистості: науковий теоретико-методологічний і прикладний журнал / [Гол. ред. З. Карпенко]. – 2013. – №1(4). – С. 173–179.
5. Гасюк М.Б. Стратегії реалізації особистості в ранній дорослості / М.Б. Гасюк, О.М. Гринів; Інститут психології імені

Г. С. Костюка АПН України // Актуальні проблеми психології : Психологія особистості. Психологічна допомога особистості / [за ред. С.Д. Максименка]. – 2013. – Т.11. – № 7. С. 207–214.

6. Никандров В.В. Экспериментальная психология : Учебное пособие / В.В. Никандров. – СПб. : Издательство «Речь», 2003. – 480 с.
7. Леонтьев А.Н. Потребности, мотивы и эмоции / А.Н. Леонтьев. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1971. — 187 с.
8. Наследов А.Д. Математические методы психологического исследования. Анализ и интерпретация данных : Учебное пособие. 2-е изд., испр. и доп. / А.Д. Наследов. – СПб. : Речь, 2006. – 392 с.
9. Шихи Г. Возрастные кризисы ступени личностного роста / Г. Шихи; пер. с англ. – СПб. : Каскад, 2005. – 434 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Ryff C. The stryctyre of psychological well-being revisited / C. Ryff // Journal of Personaliti and Sociol Psychology. – 1995. – V.69. – P. 719–727.
2. Shevelenkova T.D. Psihologicheskoe blagopoluchne lichnosti / T.D. Shevelenkova, T.P. Fesenko // Psihologicheskaja diagnostika. – 2005. – №3. – С. 95–121.
3. Gryniv O. Analiz pidhodiv do doslidzhennja psihologichnogo blagopoluchchja osobystosti / O. Gryniv; DVNZ «Prykarpats'kyj nacional'nyj universytet imeni Vasylja Stefanyka» / Zbirnyk naukovyh prac' : filosofija, sociologija, psihologija. – 2014. – Т.19, №1. – S. 25–34.
4. Gryniv O.M. Konstruktyvne podolannja zhyttjevyh kryz jak determinanta psihologichnogo blagopoluchchja osobystosti v rannij doroslosti / O.M. Gryniv // Psihologija osobystosti: naukovyj teoretyko-metodologichnyj i prykladnyj zhurnal / [Gol. red. Z. Karpenko]. – 2013. – №1(4). – С. 173–179.
5. Gasjuk M.B. Strategii' realizacii' osobystosti v rannij doroslosti / M.B. Gasjuk, O.M. Gryniv; Instytut psihologii' imeni G. S. Kostjuka APN Ukrai'ny // Aktual'ni problemy psihologii' : Psihologija osobystosti. Psihologichna dopomoga osobystosti / [za red. S.D. Maksymenka]. – 2013. – Т.11, № 7. – С. 207–214.
6. Nikandrov V.V. Jeksperimental'naja psihologija. (Uchebnoe posobie) / [V.V. Nikandrov]. – SPb. : Izdatel'stvo «Rech'», 2003. – 480 с.

7. Leont'ev A.N. Potrebnosti, motivy i jemocii / A.N. Leont'ev. – M. : Izd-vo Mosk. un-ta, 1971. – 187 с.
8. Nasledov A.D. Matematicheskie metody psihologicheskogo issledovanija. Analiz i interpretacija dannyh : Uchebnoe posobie. – 2-e izd., ispr. i dop. / A.D. Nasledov. – SPb. : Rech', 2006. – 392 с.
9. Shihi G. Vozrastnye krizisy stupeni lichnostnogo rosta / G. Shihi; per. s angl. – SPb. : Kaskad, 2005. – 434 с.

O.M. Hryniv. Determinants of psychological well-being of modern men and women during early adulthood. The article examines the actual problem of the determinants of psychological well-being of modern men and women during early adulthood. The author presents the results of the various indicators operationalization of the main areas of personality realization in early adulthood. The list of the most significant social and psychological determinants of psychological well-being of modern men and women is revealed. It includes «educational level», «marital status» and «residence». The comparative analysis of the identified determinants impact the basic parameters of psychological well-being of modern men and women during early adulthood period has been carried out. Men and women with higher educational level have better meaningfulness of their lives. The influence of educational level on many scales of psychological well-being of modern women is found out. The factor «marital status» is more significant for men than women. The results of quantitative and qualitative analysis of the investigated methods have shown better competence of married men in various life issues, their positive attitude to themselves and their past, higher ability to establish relations with loved ones. The factor of «marital status» is closely related to the «educational level» and «residence» for women. The highest rates were found for married women who live in cities and have higher education. The lowest rates were found for married women with secondary education living in the country side. It was found that the factor «residence» has the most significant influence for the overall level of psychological well-being of young women. The limited opportunities for self-realization and the presence of additional household stress have negative influence for the psychological well-being of women living in the countryside. The low indicators of psychological well-being of men living in the cities are related with the influence of gender stereotypes and higher demands of the surrounding world.

Key words: psychological well-being, psychological well-being factors, modern men, modern women, early adulthood.

Received February 11, 2015

Revised February 24, 2015

Accepted March 06, 2015